

OBSOLETE EQUIPMENT CASE STUDY SUMMARY

CASE STUDY BLACK AND WHITE...			
Artist:	Nan Hoover	Title:	black and white...
Year:	2001	Medium:	Closed circuit video installation
Collection:	The Netherlands Media Art Institute (NIMk)	Researcher:	Eve Dullaart
<p>SHORT DESCRIPTION</p> <p>The site-specific installation <i>black and white...</i> consists of several spotlights, hung low, right above the floor in a darkened room. Closed-circuit cameras register the beams of light the spotlights produce, as well as feet and the shadows cast by the visitors of the installation. These images are displayed on monitors placed on pedestals in the darkened room. Every 30 seconds the feed on the monitor jumps to another camera, showing the room, light, feet, legs and shadows from different, though always low, perspective. The images should be shown in black and white.</p> <p>Nan Hoover first made <i>black and white...</i> in 2001 for her solo exhibition <i>Dialogue</i> that took place in the Netherlands Media Art Institute in Amsterdam. In 2002 the work was installed again but then at Dany Keller Gallery in Munich. In 2006 the work was exhibited at MNAC in Bucharest. Because the work is site-specific the shape of the installation and the amount of equipment used was different each time the work was installed and adapted to the new exhibition situation.</p>			
<p>1. Why was this work chosen as a Case Study?</p> <p>The work <i>black and white...</i> takes an interesting position within the case study line-up of the <i>Obsolete Equipment project</i> due to open character of the installation. The installation is site specific, in other words, the installation is adapted to the characteristics of the room it's being installed in and depends on the budget and available equipment. Nevertheless the used equipment has to meet up the demands and approval of the artist. Since the artist has passed away in 2008, participation of the artist is not possible anymore. Therefore the artist can no longer validate the choice of modern (generic) equipment in case of a future re-installment of <i>black and white...</i>. This case study is meant to research which parameters concerning this installation are constants and which are variables, in order to construct a guideline for future re-installation of <i>black and white...</i></p>			
<p>2. Technical description and preservation problems?</p> <p>As described before, the equipment used differs each time the work <i>black and white...</i> was installed. In general the installation consist: several spotlights, surveillance cameras, monitors and a 'switcher' that connects the cameras to the monitors. This device, the 'switcher' was designed and made by Erik Beemster (company: Eriktronics) and allows a maximum of five cameras to be connected to five monitors. The amount and type of equipment used during each instalment of the work is as followed:</p> <p>The equipment used during the installation of <i>black and white...</i> during its exhibition in Amsterdam in 2001 is: STI lamps, type SF-101-1L, ccd cameras with CCTV lenses (varying between 3.5mm and 12mm), Sony PVM-2130QM cube monitors and one 'switcher'. The exact amount of the devices used is unknown, but does not exceed the maximum of five pieces (except for the single 'switcher')</p> <p>The equipment used during the installation of <i>black and white...</i> during its exhibition in Munich in 2002 is not specified. It is only known how many devices were used: five spotlights, three black-and-white surveillance cameras, three monitors and one switcher.</p> <p>The equipment used during the installation of <i>black and white...</i> during its exhibition in Bucharest in 2006 is: STI lamps, type SF-101-1L, ccd cameras with CCTV lenses (varying between 3.5mm and 12mm), Flatscreens (brand and model not specified) and one 'switcher'. The amount of cameras used is unknown, but does not exceed the maximum of five. Further, five monitors and five spotlights and one 'switcher' were used during this installation of <i>black and white...</i></p>			

In 2008 some parts of equipment (as abovementioned) have been collected and stored at the Netherlands Institute for Media Art, because the work *black and white...* was planned to be installed at the *Nan Hoover* exhibition at 'Kunstlicht in de Kunst' in Eindhoven in 2009. Finally it was decided not to exhibit the work, but the collected equipment is still in storage at the Netherlands Institute for Media Art.

The difficulty concerning the preservation of this artwork is connected to the 'open' character of the installation. Now that the artist has passed away, the use of 'new' contemporary (generic) equipment can no longer be validated and approved of by the artist during future instalments of the work. Even though the artist spoke out her preference in an artist interview for the way *black and white...* was installed in Amsterdam in 2001, 'freezing' the installation in this setting would interfere with its site-specific and 'open' character, which is an important quality of the work.

Besides the choice of equipment, the actual instalment of the lights, cameras and monitors could raise questions with future re-instalments. The artist herself was always involved with the fine-tuning of the equipment in previous exhibitions of *black and white...* Since this is no longer possible, ways must be sought to distil a fine-tuning method from previous settings, without losing the site-specific aspects of the installation.

3. Weighting options and Preservation strategies

The case study research provided a lot of information about the work *black and white...* The next step would be re-installation of the artwork to examine if a satisfactory result can be achieved, using the information gained by the case study research. The available equipment at the Netherlands Institute for Media Art can be used as a starting point. Proper guidelines for installation of *black and white...* can derive from the re-installation, as well as a preservation plan.

4. What were the most interesting things which emerged from this case study (equipmentwise)

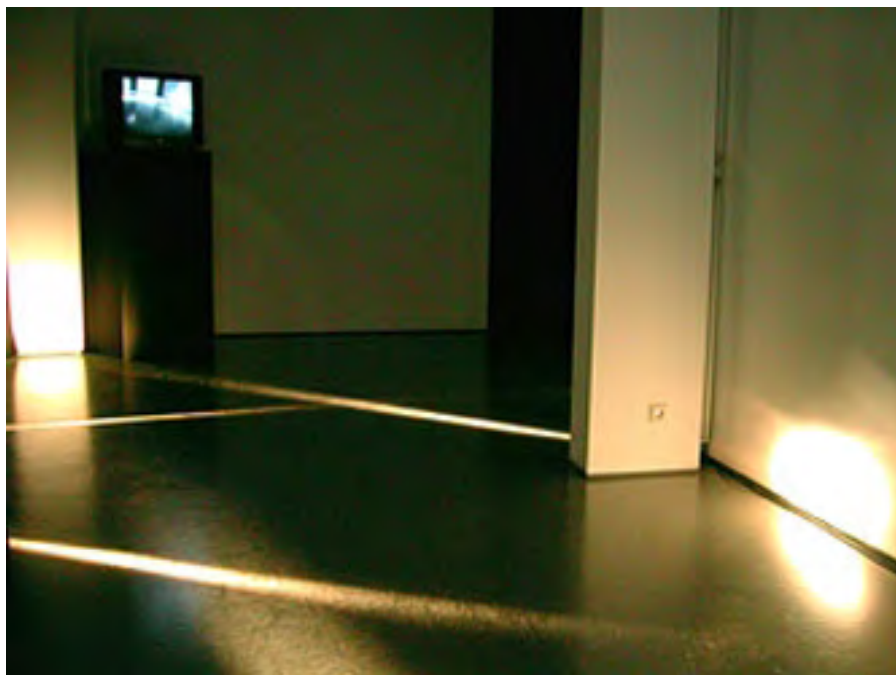
The interesting thing about this case study is the fact the equipment not being specified in a sense part of the characteristics of the artwork. Now that the artist is no longer there to actually validate the choices made and to fine-tune the installation, this 'open' character becomes somewhat problematic. To just focus on the 'obsolete' equipment that was used in the past (which has the approval of the artist), would in a way interfere with original intentions and openness on which this installation was based. Here, the esthetics and functionality of previous used, and in the near future obsolete, equipment will be a starting point for coming re-installations of *black and white...*

Onderzoeksproject **Obsolete Equipment**

**Nederlands Instituut
voor Mediakunst**

***black and white...* (2001)**

Nan Hoover

Afbeelding: *black and white...* (2001) tijdens de tentoonstelling *Nan Hoover, Lichtinstallation und fotografie* (Galerie Dany Keller, München, Duitsland, 07-2002 / 08-2002). Foto: Anoniem.

Beschrijver: Eve Dullaart

functie beschrijver: Stagiair afdeling Conservering Nederlands Instituut voor Mediakunst.

Begeleider: Gaby Wijers

Opleiding: Master Kunstgeschiedenis Vrije Universiteit Amsterdam

Datum beschrijving: 29-09-2009

1. Identificatie

Instellingsnaam: Nederlands Instituut voor Mediakunst (NIMk)/Netherlands Media Art institute (NMAI)

Inventarisnummer: nvt

Kunstenaar: Hoover, Nan (1931-2008)

Titel (origineel): *black and white...*¹

Subtitel: nvt

Aantal versies: Eén, er is geen sprake van verschillende versies, maar van diverse uitvoeringen. Dit is driemaal gebeurd op verschillende locaties (zie 4.1 tentoonstellingsgeschiedenis).

Datering: 2001

Object trefwoord: Closed circuit video installation/ closed circuit video installatie.²

Trefwoorden: Closed circuit video installation, installation/ closed circuit video installatie, installatie³

Verworven van: Het werk is niet aangekocht. NIMk heeft het werk in distributie sinds 2006.⁴

Datum verwerving: verwervingsdatum is niet relevant. *black and white...* is in 2006 in distributie genomen.

Herkomst: De bij NIMk aanwezige onderdelen van de installatie zijn aangeschaft door NIMk in 2001.

Aankoopbedrag: Nvt

Verzekeringswaarde: De som van de vervangingswaarde van de individuele onderdelen waaruit de installatie bestaat op het moment van de tentoonstelling.⁵

Compleet: Nee. Het werk wordt per tentoonstelling opgebouwd en de apparatuur regelmatig gehuurd. Tot op heden zijn aangekochte componenten zijn niet exclusief behouden voor het werk. Vanaf nu zullen de onderdelen wel exclusief zijn.

Certificaat: Nee, er zijn ook geen contracten.

Inscripties: Nee

Labels: Nee

Opslag: Enkele onderdelen van *black and white...* liggen opgeslagen bij NIMk. Deze bevinden zich in een krat

1 AD heeft in een interview met de auteur aangegeven dat de titel op deze manier geschreven dient te worden.

2 De selectie van de trefwoorden is gebaseerd op de trefwoorden in de catalogus van het NIMk (www.nimk.nl).

3 De selectie van de trefwoorden is gebaseerd op de trefwoorden in de catalogus van het NIMk (www.nimk.nl).

4 Joke Ballintijn heeft op 6 oktober 2009 vastgesteld dat er geen contracten zijn met betrekking tot de distributie van *black and white...*. NIMk heeft voor de tentoonstelling in Boekarest in 2006 de distributie gedaan en heeft sindsdien de distributie van het werk in handen.

5 Het is onduidelijk of het werk in het verleden is verzekerd. In een brief gedateerd op 24 augustus 2001 aan Verzekeringsmaatschappij Aon Artscope Nederland geeft curator Annet Dekker een overzicht van de zeven te verzekeren werken in de tentoonstelling *Dialogue. black and white...* staat niet in dit overzicht en verder is in de archiefmap geen gelijksoortig materiaal aanwezig; Archiefmap: Nan Hoover 25 augustus-29 september 2001

met daarop een papier met de volgende tekst: 'installatie Nan Hoover, 4 spots (nu 3), 4 camera's. Voeding?'. Deze onderdelen zijn in 2008 samengebracht door Joke Ballintijn en Ward ten Voorde.

Standplaats: De 'verhuurruimte' van NIMk

2. Beschrijving

2.1 Introductie

Als onderdeel van *Obsolete Equipment*, een onderzoeksproject waarvoor NIMk en PACKED een samenwerkingverband zijn aangegaan, is het werk *black and white...* uit 2001 van Nan Hoover geselecteerd als een van de case studies. Het doel van het project wordt als volgt omschreven: “de digitalisering en de langetermijnbewaring te verbeteren en te verzekeren van audiovisuele kunstwerken die worden bedreigt door het in onbruik raken van de noodzakelijke afspeel-en weergaveapparatuur.”⁶ Het twee jaar durende project richt zich op diverse aspecten omtrent de conservering van video en computer gebaseerd werk, waarbij de nadruk ligt op de omgang met en het formuleren van ‘best practices’ in relatie tot het verval en verlies van niet alleen de dragers van deze media, maar ook van de afspeelapparatuur.

black and white... neemt binnen het project *Obsolete Equipment* een interessante plek in omdat een belangrijke eigenschap van het werk de site-specific aard is. De installatie wordt aangepast aan en maakt gebruik van de eigenschappen van de ruimte, het budget en de beschikbare apparatuur. De vorm van de installatie varieerde daarom per tentoonstelling, de apparatuur typen waren niet constant en zelfs de gebruikte aantallen varieerden. Apparatuur werd gekocht en/of gehuurd en na ontmanteling van de tentoonstelling werd deze regelmatig hergebruikt voor andere installaties of teruggestuurd naar het verhuurbedrijf. De band tussen de apparatuur en het werk is hierdoor niet sterk, maar de band met de kunstenaar is des te sterker. Want hoewel de installatie niet gebonden was aan specifieke apparatuur typen, moest de apparatuur wel voldoen aan door de kunstenaar vastgestelde eisen. Verder bepaalde Nan Hoover de plaatsing van de apparatuur op locatie en hoewel zij de inrichting van de ruimte grotendeels in samenwerking met anderen deed, was zij alleen tijdens de verfijnde bewerking van de installatie (zoals het bepalen van camera- en lamp standpunten). Hiermee komt een eigenschap van het werk aan het licht dat de toekomstige ervan installatie enigszins compliceert. Nan Hoover is in 2008 overleden en hiermee is haar persoonlijke input verloren gegaan.

NIMk is geautoriseerd om *black and white...* te distribueren en de laatste keer dat het werk is tentoongesteld, was in 2006, toen de kunstenaar nog leefde. Aangezien Nan Hoover de installatie aangepaste aan de tentoonstellingssituatie, zullen toekomstige tentoonstellingen tot op zekere hoogte herinterpretaties zijn.⁷ Om bij deze herinterpretaties de integriteit van het werk te waarborgen, werd het noodzakelijk geacht om te bepalen welke parameters fundamentele eigenschappen van het werk waren in zowel conceptuele als esthetische als fysieke zin. Dit onderzoek was daarom gericht op de wijze waarop *black and white...* in het

⁶ www.packed.be

⁷ Binnen het *Obsolete Equipment* project wordt herinterpretatie als volgt omschreven: “De radicaalste conserveringsstrategie is de herinterpretatie telkens het werk wordt getoond. Het is een gevaarlijke techniek wanneer ze niet wordt gewaarborgd door de kunstenaar zelf, maar in sommige gevallen is het de enige manier om bv. installaties te tonen die verschillen naargelang hun tentoonstellingscontext”; www.packed.be

verleden gestalte heeft gekregen, niet om voorgaande tentoonstellingen exacte te reconstrueren, maar om op basis van deze gegevens te kunnen bepalen welke parameters constanten waren en welke variabel.

Nan Hoover heeft zelf geen handleidingen, plattegronden of andere overzichten of interviews met daarin specificaties over *black and white*... nagelaten. Dit registratieoverzicht is daarom het resultaat van uitgebreid archiefonderzoek, interviews met betrokkenen, omschrijvingen in de literatuur en bestudering van fotografisch en videomateriaal. Op basis van deze gegevens is inzicht verkregen in de gebruikte apparatuurtypen, hun functie binnen de installatie, de eisen waaraan zij moesten voldoen, de installatiewijze en het concept dat hieraan ten grondslag lag. Met behulp van deze kennis was het mogelijk om vast te stellen welke onderdelen en aspecten van de installatie variabel waren en aangepast werden aan de gegeven tentoonstellingssituatie en welke onderdelen en aspecten constant bleven tijdens de drie tentoonstellingen. Uit het onderstaande overzicht zal duidelijk worden wat voor soort apparatuur en andere onderdelen in het verleden gebruikt zijn voor de installatie en de eisen die eraan gesteld werden.

Omdat het werk steeds wordt geïnstalleerd op basis van de nieuwe tentoonstellingssituatie, ligt de exacte wijze van installeren niet vast, maar moet elke keer opnieuw bepaald worden. Er zal in de nabije toekomst een proefopstelling van het werk gemaakt worden, zodat de constanten en variabelen verder in kaart gebracht kunnen worden. Tijdens deze opstelling zullen onder andere lichtbundels en camera standpunten en type lenzen onderzocht worden. De proefopstelling zal vervolgens vergeleken worden met het beschikbare documentatiemateriaal en interviews met betrokkenen.

2.2 Korte biografie van de kunstenaar

Nan Hoover (1931-2008) werd geboren in New York, USA waar zij opgroeide. Vanaf 1949 studeerde ze aan de Corcoran Gallery School of Art in Washington en werd daar opgeleid in de schilder- en tekenkunst. Haar werk uit de jaren vijftig en zestig is schetsmatig, expressief en figuratief, zoals *Head* (1959). Ook maakte ze toen al foto's. Het menselijk lichaam, gebaren en bewegingen vormden centrale motieven, en zouden dat blijven doen gedurende haar hele oeuvre.

In 1962 reisde ze een jaar door Europa en toen ze na een aantal jaren terugkeerde en een bezoek bracht aan Amsterdam gebeurde het volgende volgens de kunstenaar: "It was love. I walked into Amsterdam and walked to the Westerkerk. I checked into a hotel and within 15 minutes of that walk I had fallen in love."⁸ In 1969 verhuisde ze naar Nederland en vestigde zich in Amsterdam, waar zij haar echtgenoot Richard Hefti leerde kennen. Via hem kwam zij in 1973 in contact met, het toen relatief nieuwe, medium video en zou een internationale reputatie als pionier op het gebied van dit medium op bouwen.

Hoewel zij in eerste instantie zich terughoudend opstelde ten opzichte van dit nieuwe medium waarmee zij bij toeval in aanraking kwam (omdat zij als schilder haar oog niet wilde bedekken), kreeg video snel een prominente plek binnen haar oeuvre. Enerzijds functioneerde het als extensie van haar schilderkunst, anderzijds als documentair medium.⁹ Rond dezelfde tijd begon Nan Hoover met performances, een artistiek veld waarin zij

⁸ Peree, Rob, *Dialogue: About Nan Hoover*, Keulen, Salon Verlag Cologne, 2001, p.12-13.

⁹ *Interview met Nan Hoover door Willem van Weelden* (NIMk, grand opening), 22'45" min, 1997, <http://catalogue.nimk.nl>.

eveneens een reputatie op zou bouwen. In 1977 presenteerde zij voor het eerst videowerk bij Documenta 6 in Kassel en in 1984 werden videoinstallaties op de Biënnale van Venetië getoond. Verder heeft ze ook veelvuldig deelgenomen aan andere tentoonstellingen in Europa. Gedurende haar carrière heeft zij videokunst gedoceerd bij diverse academies, waaronder de Staatliche Kunstakademie in Düsseldorf.

Haar werk wordt gekenmerkt door lineaire, real-time opnames die in één shot werden opgenomen. Ze 'bestuurde' de camera niet, maar installeerde deze en de lichten en bepaalde vervolgens op basis van deze gegevens hoe de beelden eruit kwamen te zien. Tijd kwam tot uiting door beweging of veranderingen in het licht in plaats van door montage. Door het gebruik van haar eigen lichaam als haar belangrijkste artistieke middel, stelde Hoover de dominante Westerse representatie codes ter discussie, waarin vrouwen altijd het object en niet het subject van de blik zijn. Hoovers video's onderzoeken vaak de visuele ambiguïteit tussen lichaam en landschap, tussen abstracte en 'natuurlijke' vormen. Ze zijn doordrongen van een intern ritme dat veroorzaakt wordt door subtiele bewegingen in belichting en vorm. Via deze technieken doet ze de kijker nadenken over de fysieke en psychoanalytische condities van zichtbaarheid en over de vraag hoe die in relatie staan tot de totstandkoming van het onderwerp.¹⁰

2.3 Korte omschrijving van het werk

In 2001 maakte Nan Hoover voor de tentoonstelling *Dialogue* die in het Nederlands Instituut voor Mediakunst (NIMk) plaatsvond het site-specific werk *black and white...*. In een verduisterde ruimte bevinden zich een aantal laag geplaatste spots waarvan de lichtbundels over de grond schijnen. Deze en de voeten en schaduwen van de bezoekers die door de lichtbundels heen lopen, worden geregistreerd door een aantal closed-circuit camera's. De registraties worden nagenoeg direct in zwart-wit afgespeeld op in hoge sokkels geplaatste monitoren waarvan er een zich in een grote, zwarte sokkel voor de ingang van de ruimte bevindt en twee in de ruimte zijn geplaatst. Elke 30 seconden verspringen de door de monitor getoonde live-beelden naar een andere camera, waardoor het getoonde camera standpunt wijzigt en de ruimte, lichtbundels, voeten, benen en schaduwen steeds vanuit verschillende, doch lage, perspectieven worden weergegeven.¹¹

in 2002 werd het werk opnieuw geïnstalleerd in München bij Dany Keller Gallery en in 2006 in het MNAC in Boekarest. Het werk is site-specific en de vorm en de hoeveelheid gebruikte apparatuur werd aangepast aan de nieuwe tentoonstellingssituatie.

2.4 Brief English description of the artwork

Nan Hoover first made *black and white...* in 2001 for her solo exhibition *Dialogue* that took place in the Netherlands Media Art Institute in Amsterdam. The site-specific installation consisted of several spotlights, hung low on darkened walls. The beams of light they produced were registered by closed-circuit camera's, as were the

¹⁰ De omschrijving is onder andere gebaseerd op de biografie van Nan Hoover in WatsNext.

¹¹ De omschrijving van het werk is gebaseerd op de tekst van Joost Bolten, *Handeling en verbeeldingskracht: de dialoog van Nan Hoover* (zie: **citaten uit de literatuur**) en de documentatievideo die is opgenomen tijdens de opening van *Dialogue; black and white...* (registratie installations 1975-2006), 1'36" min, 2001, <http://catalogue.nimk.nl/>, zie ook 4.2.

feet and shadows of the visitors walking through them. These images were displayed almost instantly on monitors built into tall pedestals in of the exhibition-space. Every 30 seconds the feed on the monitor would jump to another camera, showing the space, light, feet, legs and shadows from different, though always low perspective.¹²

In 2002 the work was installed again but then at Dany Keller Gallery in Munich. In 2006 the work was exhibited at MNAC in Bucharest. Because the work is site-specific the shape of the installation and the amount of equipment used was adapted to the new exhibition situation.

2.5 Betekenis van het werk

In *black and white...* komen karakteristieke eigenschappen uit het oeuvre van Hoover bijeen, zoals het gebruik van licht en schaduw, beweging in tijd en ruimte en vervreemding. In een interview in 1979 zei ze: "I treat light as a medium to create with".¹³ Licht en het spel met licht en schaduw, het contrast tussen licht en donker zijn in haar videowerken en lichtinstallaties, maar ook in haar schilderijen, tekeningen, foto's en performances belangrijke beeldende middelen geweest.

Ook het bewegende lichaam is een terugkerend element. Regelmatig is dit haar eigen lichaam, zoals in haar performances en veel foto's en video's. Het beweegt langzaam in haar performances en video's of is verstild in foto's, tekeningen en schilderijen. Wanneer het lichaam, al dan niet bewegend, in contact komt met scherp licht en/of duisternis, worden de oppervlakten en de contouren geabstraheerd en vervreemd. Niet zelden vergelijkt Nan Hoover ze met landschappen.¹⁴ Werken als de pastel tekening *Fingers* (1987) waarbij de getekende hand verduisterd is en de vingers in het licht baden, de video *Landscape* (1984) waarbij de camera focust op een langzaam draaiende hand waarbij de fysieke herkenbaarheid van de hand afneemt en in plaats daarvan begint te lijken op een glooiend landschap of *Impressions* (1978) waar Nan Hoover het licht als het ware snijdt met haar hand, zijn hier voorbeelden van.¹⁵

In dit werk staat niet het lichaam van de kunstenaar centraal, maar dat van de bezoeker. Deze is hier niet gereduceerd tot 'een paar ogen', maar treedt fysiek het werk binnen en krijgt een rol van tijdelijk vormgevende, esthetische kracht toebedeeld. Er wordt een spel gepeeld met het licht dat in diagonalen over de grond van de ruimte valt. De bewegingen van de bezoekers in de ruimte worden door de camera's geregistreerd en de beelden worden nagenoeg direct getoond op de monitoren via een 'live feed'. Zo is te zien dat de lichtstralen continu gewijzigd en onderbroken worden door de voeten van de beschouwers en de schaduwen die hun lichamen werpen op de vloer en muren.

Maar om op de monitoren te zien wat er op de grond gebeurt, moet de bezoeker omhoog kijken, waardoor er een perspectiefwisseling plaats vindt. Verder verspringt het beeld elke 30 seconden naar een

12 Deze omschrijving is gebaseerd op een tekst van Joost Bolten; Bolten, Joost, "Handeling en Verbeeldingskracht: De dialoog van Nan Hoover", in *Jaarboek voor esthetica*, F. van Peperstraten (ed), Tilburg, 2002, p.73. (zie: **citaten uit de literatuur**) en de tijdens de opening van Dialogue opgenomen documentatievideo; *Black and White...* (registratie installations 1975-2006), 1'36" min, 2001, <http://catalogue.nimk.nl>.

13 Mignot, D., 'Interview with Nan Hoover', in *Nan Hoover*, Amsterdam, 1979, tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam, p.21

14 *Programma2 Nan Hoover*, 30'44 min, 1977, <http://catalogue.nimk.nl>, (20-11-2009)

15 Deze video's zijn te bekijken op de video catalogue van NIMk, <http://catalogue.nimk.nl>.

andere camera, waardoor moeilijk wordt om te bepalen wat er nou eigenlijk te zien is. De verwachtingspatronen van de beschouwer worden doorbroken, het herkenbare wordt vervreemd en het onzichtbare wordt zichtbaar. De bezoeker wordt uitgenodigd tot reflectie op het contrast tussen licht en donker, op het contrast tussen het fysieke en het immateriële, het aan- en afwezige, verandering en stilstand.

Deze directe vertaling van de door de camera's geregistreerde beelden naar de monitoren, correspondeert met Nan Hoovers behandeling van haar single-channel werk. Net als in black and white... worden de beelden en de ervaring in de video's niet 'ge-edit', zij maakte haar opnamen in 'real-time' en in één shot. Tijd wordt in die werken uitgedrukt door beweging of verandering in het licht niet door een verhaallijn of montage.¹⁶

In 2002 werd het werk in Dany Keller Gallery in München tentoongesteld en in 2006 in het MNAC in Boekarest. Het werk is site-specific en het werk wordt steeds aangepast aan de ruimte. Dit heeft niet alleen betrekking op de vorm, de plaatsing van de apparatuur in de ruimte, maar ook op de hoeveelheid en het type gebruikte apparatuur. Deze fysieke flexibiliteit en aanpassingsvermogen aan de nieuwe tentoonstellingsruimte en -omstandigheden zijn onderdeel van het artistieke concept van Nan Hoover.

Black and white... is niet het eerste werk waarin Nan Hoover de bezoeker fysiek betreft in haar werk. In 1984 maakte zij *Walking in any direction* dat deel uitmaakte van de tentoonstelling *the Luminous Image / het Lumineuze beeld* in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Hier werd het publiek eveneens uitgenodigd om door de ruimte heen te lopen en werden onderbenen en voeten beschenen met blauwe lichten en getoond op monitoren. Doordat de monitoren zich op heuphoogte in de ruimte bevonden, vond er een minder dramatische perspectiefwisseling plaats dan bij *black and white...* waarvoor bezoekers hun hoofd in hun nek moesten leggen om te kunnen zien wat op de grond afspeelde. Nan Hoover schreef voor de catalogus in 1984 de volgende cryptische tekst over *Walking in any direction* waarin zij enkele belangrijke eigenschappen van het werk omschrijft die overeenkomen met eigenschappen van *black and white...*:

“een zaal betreden, grote schaduwen van je eigen bewegingen op de muur werpen...in welke richting je ook loopt, de ruimte beweegt met je mee... een camera volgt je passen in de lichtpatronen op de vloer.”¹⁷

3. Documentatie/Registratie

3.1 Citaten uit de literatuur

Boeken en catalogi:

- Bolten, Joost, “Handeling en Verbeeldingskracht: De dialoog van Nan Hoover”, in *Jaarboek voor esthetica*, F. van Peperstraten (ed), Tilburg, 2002, p.73:

“Maar licht en schaduw zijn tot hun meest elementaire vorm terug gebracht in de installatie *Black and White* die speciaal voor deze tentoonstelling werd gemaakt met twee spots, twee camera's en drie beeldschermen. Aan de ingang van de ruimte hangt een hoog geplaatste monitor die een strakke, niet bewegende lichtbaan laat zien. Na korte tijd toont de monitor nog een lichtbaan (of is het dezelfde?) vanuit een andere hoek. Zodra je de installatie betreedt word je letterlijk door het licht betrapt. Je voeten onderbreken de lichtstraal en dat

16 Krystof, D., *Nan Hoover*, Kunstverein Heilbronn, Heilbronn, 1996, p.20.

17 Hoover, N., 'Nan Hoover', in *Het lumineuze beeld/the luminous image*, 1984, tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam, p.121.

wordt direct geregistreerd op de twee monitors binnen de installatie. Ook op die van de ingang, maar die is vanuit de binnenkant niet meer te zien. De associatie met het fenomeen van de bewakingsvideo laat zich snel leggen. Al is het hier de toeschouwer die gealarmeerd wordt door het feit dat hij hoofdrolspeler is in een interactief drama van licht en donker dat doet denken aan het strijklicht van vroege Hitchcockfilms. Maar ook de feedbackvideo zoals die van Bruce Nauman's bekende *Videocorridor* uit de jaren '60 is in ere hersteld."

- Peree, Rob, *Dialogue: About Nan Hoover*, Keulen, Salon Verlag Cologne, 2001, p.44:

"In a new 2001 installation, at Montevideo in Amsterdam, three surveillance cameras record visitors entering a space enclosed with walls covered in black fabric. The images appear on a single screen at the entrance and two screens high in the space. There is no political message, no sense of 'big brother is watching you'. Instead, Nan Hoover wants to show split-second images, details of bodies captured in a spatial context of light and shadow. They are the kind of images that you perceive from the corner of your eye, that linger on the retina as we ride along on a bicycle or watch without thinking how commuters step into a tram. They are precious images, lovely moments that we might otherwise dismiss out of hand." (Hoewel de titel van het werk hier niet genoemd wordt, is het mogelijk om op basis van de omschrijving vast te stellen dat het hier om *Black and White...* gaat.)

- Dekker, A. (ed.), *Dutch installation Art*, 2006, tent.cat. National Museum of contemporary Art (MNAC), Bucharest, p.23:

"*Black and white...* is a new version of a closed circuit installation. 4 monitors are in the space, 1 monitor is outside the space observing the inside space, 1 camera observes the whole space, 2 cameras observe the public moving their feet through the light beams on the floor, the switcher moves the live image from one monitor to the other every 30 seconds."

Kranten en Tijdschriften:

- Smallenburg, S., "Nan Hoover schildert met licht op videoband", *NRC Handelsblad*, 13-09-2001, p.10:

"Vaak speelt Hoover zelf de hoofdrol in haar werk, maar in Montevideo zijn ook twee recente ruimtelijke installaties te zien waarbij de bezoeker letterlijk in de schijnwerpers wordt gezet. Voor het werk *Black and White* (2001) betreed je een donkere ruimte waar smalle lichtbundels over de vloer glijden, vergelijkbaar met de eerste zonnestrallen die 's ochtends door de kieren van de gordijnen schijnen. Op drie monitoren die in de ruimte staan, zijn dezelfde lichtstralen te zien, al worden ze hier onderbroken door een stel benen. Je hebt het idee naar een bewakingsvideo te kijken die net een insluiper in beeld brengt. En het duurt even voordat je doorhebt dat jijzelf degene bent die door de camera betrap is."

- Anon., "Onderzoek naar licht, schaduw en tijd", *de Volkskrant*, 28-08-01, p.10:

"In de installatie *Black and White* (2001) toont Hoover een variant op eerder werk: twee lichtbanen kruisen elkaar en iets of iemand beweegt erin, harde strepen trekkend over de vloer. Nu ben je dat zelf, want camera's zien je voeten en benen die in de donkere ruimte binnenstappen en lange schaduwen werpen als het silhouet van de slechterik in een B-film. Twee spots, drie monitoren, twee camera's en voilà: instant suspense."

- Anon., "Nan Hoover", *Filmkrant*, September 2001, p.4:

"Naast videoprojecties en werk op monitors wordt haar nieuwe interactieve installatie *Black and White* getoond, waarbij cameraregistratie het uitgangspunt is."

- Anon., "Video-installaties van nan Hoover", *Graficus*, 02-08-2001, p.26:

"Op de tentoonstelling is recent werk van haar te zien, zo is er de interactieve installatie '*Black and White*'."

3.2 Kunstenaarsinterviews/presentaties

- *In dialogue with Nan Hoover >50% beeld 28-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor mediakunst, code: foo.2001-0005-06 (videoregistratie) (DV tape)

3.3 Tentoonstellingsgeschiedenis van het kunstwerk

- 25-08-2001/29-09-2001, *Dialogue, works by Nan Hoover*, Nederlands Instituut voor Mediakunst, Amsterdam (Holland)
- 11-07-2002/03-08-2002, *Nan Hoover Lichtinstallation und fotografie*, Galerie Dany Keller, Munchen (Duitsland). Zie installatiefoto's **afbeelding 1 t/m 3**.
- 20-05-2006/10-09-2006, *Dutch installation Art*, National museum of contemporary art, Bucharest (Roemenie) (cat.). Zie installatiefoto's **afbeelding 4 t/m 8**.

3.4 Videoregistratie en fotografische documentatie

Registratie black and white... tijdens de tentoonstelling Dialogue bij het Nederlands Instituut voor Mediakunst, 2001:

- *Dialogue. Works by Nan Hoover (registration)*, 5'01" min, 2001, <http://catalogue.nimk.nl/> (01-10-2009) (videoregistratie)(NIMk catalogue)¹⁸
- *Black and White... (registratie installations 1975-2006)*, 1'36" min, 2001, <http://catalogue.nimk.nl/> (01-10-2009) (videoregistratie)(NIMk catalogue)¹⁹
- *Installations 95 06*, no. 20: "Black and white...-Nan Hoover (2001)", 1,36" min, 2007 (videoregistratie) (DVD)²⁰
- *Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, duur onbekend, Kluis Nederlands Instituut voor Mediakunst, code: foo.2001-0005-06 (videoregistratie) (DV tape)

Registratie Black and White tijdens de tentoonstelling Nan Hoover: Lichtinstallation und Fotografie bij Galerie Dany Keller, Munchen, 2002:

- Anoniem, http://www.nan-hoover.com/8_vita/blackandwhite.htm (installatie foto's)

Registratie Black and White tijdens de tentoonstelling Dutch installation Art bij Muzeul National De Arta Contemporana (MNAC), Bucharest, 2006:

- Hoover, Nan, *Black and White...(photographic documentation)*, 2006, Mediatheek Nederlands instituut voor Mediakunst, code: documentatie 2372 (installatie foto's) (DVD)
- Dekker, A. (ed.), *Dutch installation Art*, 2006, tent.cat. National Museum of contemporary Art (MNAC), Bucharest, p.23. (installatie foto)(Boek)

18 Deze registratie is een fragment uit: *In dialogue with Nan Hoover >50% beeld 28-08-2001/Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor mediakunst, code: foo.2001-0005-06 (videoregistratie) (DV tape)

19 Deze registratie is een fragment uit: *In dialogue with Nan Hoover >50% beeld 28-08-2001/Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor mediakunst, code: foo.2001-0005-06 (videoregistratie) (DV tape)

20 Deze registratie is een fragment uit: *In dialogue with Nan Hoover >50% beeld 28-08-2001/Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor mediakunst, code: foo.2001-0005-06 (videoregistratie) (DV tape)

4. Vervaardiging

plaats van vervaardiging: Nvt. Het werk is site-specific en wordt elke tentoonstelling opnieuw opgebouwd. De installatie bestaat uit spots, monitoren en CCTV camera's en een switcher gemaakt door Erik Beemster van het bedrijf Erictronics. Verder dienen er zwarte sokkels/boxen vervaardigd te worden voor de installatie, dit wordt ook op locatie gedaan gebaseerd op de afmetingen van de monitor.²¹

assistenten/betrokkenen:

- Annet Dekker, (curator van de tentoonstellingen in 2001 en 2006): is op 10 december 2009 geïnterviewd door de auteur.
- Erik Beemster (Eriktronics, www.eriktronics.nl, vervaardiger switcher gebruikt in 2001 en 2006): is op 11 december gemaïld met een verzoek om over de switcher te spreken. Hij neemt contact op wanneer hij in de gelegenheid is te spreken over de switcher.
- Barbara de Preter (productie tentoonstelling 2006): is op 25 november 2009 een mail gestuurd naar Barbara de Preter. Daar is op 7 december 2009 op gereageerd. De informatie was echter beperkt.
- Ward ten Voorde (Registratie installatie 2001, opbouw installatie 2006): is op 10 december 2009 geïnterviewd door de auteur.
- Joke Ballintijn (distributie NIMk preproductie tentoonstelling in 2009 (niet gerealiseerd):De auteur heeft op 6 oktober met haar gesproken, verder is er email contact geweest op deze datum en op 14 oktober.
- Rene Schmitt (organisator tentoonstelling 2002): Er is geen contact opgenomen met Rene Schmitt.
- Dany Keller (eigenaar Dany Keller Gallery waar in 2002 *black and white...* tentoongesteld is): is op 6 oktober 2009 gemaïld met het verzoek om informatie. Op 20 oktober 2009 is hierop een reactie gekomen met beperkte informatie. Op dezelfde dag is er nog een mail gestuurd waarop geen reactie is gekomen tot op heden.

5. Techniek

5.1 overzicht gebruikte apparatuur

Het is niet mogelijk gebleken exact vast te stellen hoeveel apparatuur per tentoonstelling gebruikt is op basis van de apparatuurlijsten en andere overzichten, daar deze elkaar meermaals tegenspreken. De installatiefoto's en videoregistratie geven eveneens geen uitsluitel, omdat daarin vaak niet de hele installatie is vastgelegd. Deze overzichten zijn gebaseerd op de diverse beschikbare overzichten.

Amsterdam 2001:

- Minimaal 3 tot maximaal 5 monitoren, allen in zwarte sokkels, minimaal 5 en maximaal 6 beveiligingscamera's, een switcher die de monitoren met de camera's verbindt en minimaal 2 tot

21 archiefmap 'Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001', NIMk archief

maximaal 5 overhead spots.²²

München 2002:

- 3 b/w surveillance cameras, 3 monitors, 5 spot lights, 1 switcher.²³

Boekarest 2006:

- Minimaal 3 en maximaal 5 beveiligingscamera's, 5 monitoren in zwarte sokkels en 1 switcher die de camera's met de monitoren verbindt. Verder 5 overhead spots.²⁴

Eindhoven 2009:

NB: Op 7 februari 2009 is in Kunstlicht in de kunst te Eindhoven de tentoonstelling *Nan Hoover* georganiseerd. Deze tentoonstelling kwam tot stand in samenwerking met NIMk, *black and white...* zou ook tentoongesteld worden. Uiteindelijk is dit niet gebeurd. Er is echter wel voorbereidend werk gedaan. Er is hiervoor in 2008 en begin 2009 correspondentie geweest tussen Joke Ballintijn (distributie), Ward ten Voorde (installatie), Erik Beemster (Eriktronics), Annet Dekker en Loes Venker (kunstlicht in de kunst) over de benodigde apparatuur, materialen etc. Hoewel het in hun correspondentie betrekking heeft op een nieuwe tentoonstelling, worden ook eigenschappen van en benodigdheden voor het werk besproken die relevant zijn voor dit onderzoek, zoals de hoogte van de sokkels en de benodigde type lenzen. Daarom zal deze correspondentie ook gebruikt worden in dit registratieformulier, hieronder en in de verdere tekst. Er is uiteraard in de noten vermeld of de informatie uit deze bronnen afkomstig is. In verband met de grootte van de ruimte werd uitgegaan van een herinstallatie waarin gebruik werd gemaakt van 4 st. van ieder type apparaat:

- 4 monitoren allen in zwarte sokkels, 4 beveiligingscamera's met telelens, 1 switcher om de monitoren en camera's aan elkaar te verbinden. Coax videokabels met BNC Connectoeren: 3 x 3 m, 8 x 5 m en 6 x 10 m, 220V stroomkabel: 4 x 3 m, 220V verdeelkasten met 2 stopcontacten: 8 x ca. 1 m, 10 BNC verloopjes. Verder 4 spots.²⁵

Opmerking met betrekking tot de tentoonstellingen:

Het valt ook op dat de gestalte van de installatie gewijzigd is in 2002 en 2006 ten opzichte van 2001. Uit een interview met AD en WV is gebleken dat de voorkeur van Nan Hoover uitging naar de tentoonstellingsituatie van 2001, omdat toen het meest aan haar wensen tegemoet is gekomen. AD en WV hebben aangegeven dat voor de installatie in 2006 veelvuldig compromissen zijn gesloten, met betrekking tot de ruimte, de afwerking van de vloer en muur, het geluid en de gebruikte apparatuur. Op basis van de installatiefoto's van 2002 wordt het vermoeden gewekt dat daar ook compromissen zijn gesloten met betrekking tot de sokkels, de muurafwerking

22 Deze opsomming van apparatuur is gebaseerd op informatie en videoregistratie op de NIMk videoservert en twee apparatuuroverzichten in de archiefmap "nan hoover 25 aug-29 sept 2001" in het NIMk archief.

23 Deze opsomming van de apparatuur van *black and white...* is afkomstig van de website van Nan Hoover; www.nan-hoover.com

24 Deze opsomming is gebaseerd op diverse opsommingen, namelijk een apparatuurlijst uit de map "Roemenie" in het archief van NIMk en de catalogus tekst over *black and white...* in Boekarest; Dekker, A. (ed.), *Dutch installation Art*, 2006, tent.cat. National Museum of contemporary Art (MNAC), Bucharest, p.23.

25 Deze informatie is afkomstig uit email contact tussen Ward ten Voorde, Annet Dekker, Loes Venker en Joke Ballintijn op 3, 17 en 18 december 2008.

en de vloeren. In de apparatuurspecificatie wordt daarom de tentoonstelling uit 2001 als uitgangspunt genomen, de compromissen uit 2006 worden als minimum requirement omschreven of in een opmerking omschreven.

5.2 Apparatuur Specificatie

Introductie:

Het werk is site-specific en 'ontstaat' pas in geïnstalleerde vorm. De vorm van de installatie wijzigt per tentoonstellingsruimte en ook het gebruikte ondersteunende materiaal (de sokkels en verduisteringsmaterialen) varieert. Uit het '**5.1 overzicht gebruikt apparatuur**' hierboven blijkt dat de hoeveelheid gebruikte apparatuur niet consequent is. Het is niet altijd mogelijk gebleken om steeds exact vast te stellen wat voor typen apparatuur gebruikt zijn voor *black and white*....

Zowel in 2001 als 2006 was de opgesomde apparatuur is niet exclusief gehouden voor de constructie van *black and white*.... Het werk bestond uit onderdelen die reeds in het bezit van NIMk, aangekocht of gehuurd waren. Na afloop werd de installatie weer ontmanteld en gingen de onderdelen terug naar het verhuurbedrijf of werden hergebruikt voor andere tentoonstellingen. De specifieke technische componenten, zijn fysiek dus geen essentiële onderdelen van het werk. Deze materiële flexibiliteit van de installatie is een eigenschap van het werk. Tegelijk zijn de visuele eigenschappen van de installatie en de apparatuur bepalend voor de beleving van de bezoeker en de esthetiek van het werk.

Verder zijn er zwarte sokkels gebruikt en andere materialen om de ruimte te verduisteren. Gebaseerd op de videoregistraties en de installatiefoto's lijkt ook de verduistering per uitvoering anders te zijn, in 2001 zijn de muren zwart, in 2002 en 2006 niet. Verder wijst niets erop dat de sokkels behouden zijn voor het werk (ze zijn niet aangetroffen bij NIMk).

NIMk is in het bezit van onderdelen van *black and white*.... Deze zijn in 2008 samengebracht door Joke Ballintijn en Ward ten Voorde. Opgeslagen zijn onder andere 4 cctv camera's, 5 lampen, 4 kleine statieven (aangeschaft in 2008), 5 lenzen (tele en wide angle) en nog wat losse delen.²⁶

Monitor

2001

monitor: Sony PVM 2130 monitor (kleine Sony Cube monitor)²⁷

afmetingen: 40 x 50 x 43 cm (l x b x d)

2002

monitor: tv, merk en type onbekend.

2006

monitor: flatscreens²⁸ Het merk en type is onbekend, ze waren groter dan de cube monitoren.

in geval van vervanging: In 2001 en 2002 is er gebruik gemaakt van monitoren, in 2006 werden flatscreens

²⁶ Deze informatie is gebaseerd op bestudering van de inhoud van het krat en een gesprek met Joke Ballintijn op 6 oktober 2009.

²⁷ In een apparatuuroverzicht van 26-04-2001 staat bij 'Monitors/videoprojectie:' staat de Sony PVM 2130 monitor als enige tv monitor type genoteerd. Vermoedelijk waren deze gebruikt voor *black and white*...;archieffmap "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001".

²⁸ Deze informatie is afkomstig uit een interview met Annet Dekker en Ward ten Voorde op 10 december 2009

gebruikt. *Black and white...* is dus niet gebonden aan een specifiek type monitor. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden, dat de voorkeur van Nan Hoover uit ging naar het type Sony Cube monitor uit 2001 vanwege de beeldkwaliteit en intensiteit. De beeldkwaliteit dient namelijk wel zo hoog mogelijk te zijn.²⁹

In geval van vervanging, minimale dimensies: nvt

In geval van vervanging, maximale dimensies: nvt

Beeldverhoudingen: de ratio dient 4 x 3 te zijn

In geval van vervanging, minimale systeem eisen: beeld intensiteit moet zo hoog mogelijk zijn.

In geval van vervanging, maximale systeem eisen: nvt

Kleur: Het beeld moet zwart wit zijn. Indien het een kleuren tv is, moet deze ingesteld worden op zwart wit en moet hierbij een relatief sterk contrast gehanteerd worden van zo'n 60%.³⁰

In geval van vervanging, minimum aantal: 4

in geval van vervanging, maximum aantal: 5

Beveiligingscamera's:

De onderstaande camera's zijn in zowel 2001 als 2006 gebruikt voor *black and white...*:

- Camera 1 (zie afbeeldingen)
VIDO color ccd camera (met sluiters)
model: AU-VC-814
System: PAL
Power: DC12V
Video output: 1 Vp-p75 Ω
ser.no.: 331902081455
conditie: onbekend
locatie: NIMk
- Camera 2 (zie afbeeldingen)
ccd camera (met sluiters)
PAL S/N 7017974
Verder geen specificaties
conditie: onbekend
locatie: NIMk
- Camera 3 (zie afbeeldingen)
ccd camera (met sluiters)
PAL/ CCIR
S/N 9262595
made in Taiwan
conditie: onbekend
locatie: NIMk

²⁹ Deze informatie is afkomstig uit een interview met Annet Dekker en Ward ten Voorde op 10 december 2009

³⁰ Interview auteur met Ward ten Voorde en Annet Dekker op 10 december 2009

- Camera 4 (zie afbeeldingen)
ccd camera (met sluiters)
PAL/CCIR
S/N: 9262608
made in Taiwan
conditie: onbekend
locatie: NIMk

In geval van vervanging: Nan Hoover selecteerde de cctv camera's omdat ze goedkoop, klein, praktisch en voorhanden waren. Indien andere exemplaren aangeschaft worden, dienen ze ook aan deze eisen te voldoen.

Kleur: Het is cruciaal dat de vertoonde beelden zwart/wit zijn. Echter, niet alle gebruikte camera's nemen op in zwart wit. In dat geval moet dit via het beeldscherm geregeld worden.

Wat is het minimum aantal camera's: 4

Wat is het maximum aantal camera's: 5

Opmerkingen mbt camera's: Verder zijn bij NIMk losse onderdelen aanwezig die doen vermoeden dat er mogelijk een vijfde camera is geweest. Dit is echter niet zeker. In een apparaatoverzicht uit 2001 staat dat de camera's afkomstig zijn van Janssen, radio, video, foto te Haarlemmerstraat 81, 1013 EL, Amsterdam.

Statieven:

4 stuks, identiek. Deze zijn in 2008 aangeschaft met het oog op de tentoonstelling in Eindhoven om onder de camera's te plaatsen als alternatief voor houten plankjes die moeilijk te verstellen bleken.

conditie: ongebruikt, nieuw

locatie: NIMk

Lenzen

De volgende lenzen zijn opgeslagen bij NIMk. In 2001 en 2006 is gebruik gemaakt van 'wide angle' of 'telelenzen'. Het is niet bekend wat voor lenzen in 2002 zijn gebruikt:

- Lens 1 (zie afbeeldingen)

AUTD IRIS lens 3.5-8 mm F 1.4 VIDO

Sticker: VIDO CCTV Lens

3,5-8 mm F 1.4

De camera is uitgerust met een snoertje dat aan de camera bevestigd kan worden.

De camera zat niet in een doos

conditie: onbekend

locatie: NIMk

- Lens 2 (zie afbeeldingen)

Canon TV lens JF 16 mm 1:14 Canon X1110

made in Japan no. 100951

conditie: onbekend

locatie: NIMk

- Lens 3 (zie afbeeldingen, op de foto's links)

CCTV lens 3.6 mm

conditie: onbekend

locatie: NIMk

- Lens 4 (zie afbeeldingen, op de foto's rechts)

CCTV lens 3.6 mm

conditie: onbekend

locatie: NIMk

NB. De twee lenzen hierboven zitten verdeeld over twee zilveren doosjes met daarop de tekst CCTV Lens en 3.6mm en CS Mount gemarkeerd zijn.

- Lens 5 (zie afbeeldingen)

CCTV Lens 12 mm

conditie: onbekend

locatie: NIMk

In geval van vervanging: Er is sprake van onduidelijkheid over het gebruikte type lens. Er bevinden zich in het krat zowel tele- als wide angle lenzen. De archiefstukken bieden geen uitkomst, beide soorten worden genoemd.³¹³²³³ Annet Dekker gaf tijdens een interview met de auteur aan dat wegens budgettaire beperkingen in 2001 geïmproviseerd werd en vermoedt dat er toen 2 telelenzen zijn aangeschaft bij Janssen op de Haarlemmerstraat, een bekende van de kunstenares. Ward ten Voorde denkt dat er wide angle lenzen zijn gebruikt. Beiden omschrijven echter dat een scherp beeld en een redelijk nauw visueel kader dat een kant op gericht is, belangrijke eigenschappen van de beelden zijn. Er valt op dit moment kortom geen uitsluitel te geven over het gebruikte type lens. De effecten van de verschillende lenzen, zullen getest worden tijdens een proefopstelling en vergeleken worden met beeldmateriaal van de output van de monitoren.³⁴

Hardware extra

specificatie: Switcher/schakelkastje dat de monitoren en camera's met elkaar verbindt.

type: uniek, specifiek gemaakt voor *black and white*...

31 Gebaseerd op informatie uit emailcontact tussen Joke en Ward van 19 december 2008.

32 In een apparatuur overzicht van 2006 staan 5 beveiligingscamera's met wide angle lenzen op de lijst. Op de lijst is niet gespecificeerd voor welk werk welk apparaat is gebruikt, maar ik vermoed dat het hier wel de apparatuur voor *black and white*... betreft; archiefmap "Roemenie" in het NIMk archief

33 In een brief van Annet Dekker aan Nan Hoover gedateerd op 30 juli 2001 vraagt ze de kunstenares of ze telelenzen of wide angle lenzen wilde; archief NIMk archiefmap "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001". Het antwoord op deze brief is niet terug te vinden. AD heeft het ook niet in haar bezit.

34 Interview met Annet Dekker en Ward ten Voorde op 10 december 2009

versie: unieke samenstelling

maker: Erik Beemster (naam) Eriktronics (bedrijf)³⁵

conditie: onbekend

In geval van vervanging: Een replica kan vervaardigd worden voor het bedrag van 1250,- ex btw (anno december 2008)³⁶

locatie: Erik Beemster.

kabels en aansluitingen: Coax Kabels met BNC connectors tussen camera en monitor.³⁷

opmerkingen: Het apparaat is in het bezit van Beemster. De switcher bevat van origine 5 in- en uitgangen die aangesloten zouden moeten worden op 5 camera's en 5 monitoren. Dit is van invloed op de schakelmomenten en de verbindingen tussen de camera's en het beeld.³⁸

Lampen

lampen: Deze lampen zijn opgeslagen bij NIMk en werden gebruikt in 2001 en 2006. Het is niet bekend wat voor type lamp gebruikt is in 2002. (Zie afbeeldingen, kopje 'lampen')

Op de stickers staan de volgende gegevens:

– Merk: STI

Type: SF-101-1L

Input: 220 V/240 V

Lamp: 6V/30W

Aantal: 5 stuks, identiek

locatie: NIMk

kleur licht: Wit

kleur lamp: Zwart

eigenschappen lamp: De lampen hebben een metalen standaard en schroeven waarmee ze neergezet, dan wel opgehangen kunnen worden in de ruimte.

conditie: onbekend

minimum aantal: 4

maximum aantal: onbekend, wellicht 5

opmerkingen in geval van vervanging: Deze lampen zijn door Nan Hoover zelf geselecteerd vanwege een aantal eigenschappen die essentieel zijn voor de installatie. Het is belangrijk dat de lampen zwart zijn. Verder moet de lichtbundel wit zijn, zo'n 5 meter lang en mag niet onderbroken of diffuus zijn. Twee lampen waren met wit vloeiend papier bedekt, Annet Dekker stelt dat dit was gebruikt omdat bij deze lampen de lichtstraal wel onderbroken was, zoals bij een zaklamp en het papier diende om dit tegen te gaan.³⁹

³⁵ Adres: Eriktronics, Rapenburgerstraat 83 hs, 1011 VK Amsterdam, 00-31-20-420-5993/ 00-31-655333181.

³⁶ Deze informatie is gebaseerd op een email van Erik Beemster aan Ward ten Voorde op 16 december 2008.

³⁷ Deze informatie is afkomstig uit een mail van Ward ten Voorde aan Erik Beemster op 15 december 2008 en een interview met WV op 10 december 2009.

³⁸ Deze informatie is afkomstig uit email contact tussen Erik Beemster en Ward ten Voorde. 4 emails op 15 december 2008.

³⁹ Interview met Annet Dekker en Ward ten Voorde op 10 december 2008.

Ondersteuning lampen: De lampen dienen op dezelfde hoogte geplaatst te zijn als de camera's. Er kan gebruikt worden van de metalen standaard, of van een plankje waarop de lamp kan rusten. Deze dient zwart geverfd te worden.

Apparatuur om te behouden: De apparatuur vervult binnen het werk voornamelijk een praktische functie. Onderdelen zijn gehuurd en hergebruikt voor andere tentoonstellingen of werken. NIMk is in het bezit van een aantal onderdelen die in 2001 en 2006 deel uit hebben gemaakt van *black and white*.... Deze onderdelen zijn geregistreerd en staan hierboven weergegeven. Wellicht is het wenselijk deze onderdelen te behouden, aangezien zij tijdens de tentoonstellingen in 2001 en 2006 zijn gebruikt voor de installatie en hun eigenschappen in de toekomst naar aanleiding van de proefopstelling in kaart zullen worden gebracht als referentiekader voor vervangend materiaal.

Het schakelkastje van Erictronics werd specifiek voor het werk vervaardigd, maar ook hier is de materiële authenticiteit van het kastje niet van belang. NIMk overweegt in de toekomst het schakelkastje of een replica aan te schaffen, daar het functioneren van cruciaal is voor het correct functioneren van *black and white*....

Sokkels⁴⁰

Originele constructies beschikbaar: Nee. Het behoud van in voorgaande tentoonstellingen gebruikte individuele sokkels is niet relevant met betrekking tot dit werk. De sokkels worden elke tentoonstelling vervaardigd op basis van de voor de desbetreffende tentoonstelling gebruikte monitoren. De afmetingen van de sokkels zijn dus variabel, maar het is wel belangrijk dat enkele vastgestelde eigenschappen van het werk in stand gehouden worden.

Is de constructie een essentieel onderdeel van het kunstwerk: Ja, de sokkels vormen een essentieel esthetisch en constructief onderdeel van het kunstwerk. Hun kenmerken zijn door de kunstenares bepaald:

De hoogte van de sokkels staat vast op 225 cm. De monitoren worden in de sokkels geplaatst en de bovenkant moet zich op een hoogte van ongeveer 225 cm bevinden. Deze hoogte is vastgesteld zodat de bezoeker omhoog moet kijken om het beeld te zien, hierdoor ontstaat een spel van perspectief wisselingen binnen het werk en de ruimte. In 2001 en 2006 zijn de sokkels op basis van de onderstaande criteria gebouwd, in navolging van de wensen van Nan Hoover. In 2002 zijn de monitoren op zwarte sokkels gezet en is er geen kast gebouwd zoals in 2001 en 2006. Dit is een breuk met het concept en onwenselijk in de toekomst bij een eventuele herinstallatie.⁴¹

Eisen in geval van vervaardiging:

materiaal: MDF, gladde afwerking.

kleur: zwart, matte afwerking

40 De informatie over de sokkels is afkomstig uit emailcontact tussen Joke Ballintijn aan Loes Venker (datum: 3 december 2008), waarin Joke een opsomming van Annet Dekker over de sokkels doorstuurt. Verder is de informatie afkomstig uit een interview met Annet Dekker en Ward ten Voorde met de auteur op 10 december 2009 en een korte omschrijving met schets uit de archiefmap "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001" uit het archief van NIMk.

41 Op fotografisch materiaal van de tentoonstelling in München in 2002 is te zien dat de tv monitoren op sokkels zijn gezet. AD en WV gaven in het interview op 10 december 2009 aan dat de vorm van de sokkels en het feit dat de monitoren erin werden geplaatst in 2001 en 2006 juist belangrijk was voor het concept.

vorm: rechthoek (hxb) vierkant/rechthoek (bxl)

minimale afmetingen: 225 cm hoogte vanaf de grond, lengte en breedte zijn variabel, gebaseerd op de grootte van de monitor.

maximale afmetingen: 225 cm hoogte vanaf de grond, lengte en breedte zijn variabel, gebaseerd op de grootte van de monitor.

opening voor monitor: De bovenkant van de monitor dient bovenin de sokkel geplaatst te zijn. Verder werden de breedte en de hoogte van de opening bepaald door de afmetingen van de monitor zelf. Van de monitor mocht uitsluitend het beeld op het beeldscherm zichtbaar zijn, de rest diende bedekt te zijn door de sokkel. De voorkeur van Nan Hoover ging uit naar een beeldscherm met 4 x 3 ratio, dit is echter niet de standaard verhouding voor het LCD scherm, maar kan wel ingesteld worden. Indien dit zou gebeuren, moeten de zwarte balken die daardoor ontstaan aan de zijkanten eveneens weggewerkt worden in de sokkel, daar zij niet tot het beeld behoren.

achterkant Sokkel: De achterkant dient op de plaats waar de monitor geplaatst wordt, niet afgesloten te worden zodat de diverse onderdelen aan elkaar verbonden kunnen worden. Wanneer dit gebeurd is, moet de sokkel aan de achterkant afgesloten te worden met zwarte doeken.

5.3 Specificatie Ruimte

Site-specific: Ja. In 2001 is het werk tentoongesteld in een ruimte die na deze tentoonstelling verbouwd is.

2001:

- Afmetingen: 7,3 (l) x 5,8 (b) m
- Vorm: lichte rechthoek
- Type ruimte: afgesloten ruimte met een ingang.

Het is niet mogelijk gebleken te achterhalen wat de afmetingen waren van de ruimtes die in 2002 en 2006 gebruikt zijn.

minimale vloeroppervlakte: Annet Dekker omschrijft de afmetingen van de ruimte die in 2001 gebruikt werd als het minimale oppervlak, dus ongeveer 7,5 x 6 m.⁴²

maximale vloeroppervlakte: Onbekend. De ruimte mag niet te groot zijn, maar deze afmetingen zijn onbekend. Het is van belang dat de apparatuur in verhouding tot elkaar wordt geplaatst.

minimale hoogte: 225 cm

maximale hoogte: onbekend (wellicht nvt)

vorm: Er zijn geen specifieke eisen gesteld aan de vorm van de ruimte.

minimale fysieke eisen ruimte: De installatie dient idealiter in een afgesloten/bepaalde ruimte getoond te worden, met een vastgestelde entree. Het publiek moet er bij voorkeur automatisch doorheen lopen. Het werk zou in een tussenruimte geplaatst kunnen worden, maar er moet wel de mogelijkheid zijn om te concentreren op het werk. Een aaneenschakeling van afgesloten ruimtes met een entree en uitgang zou ideaal zijn.

entree: Het werk heeft geen vaste routing, maar wel een vast punt van binnenkomst. De ruimte dient voorzien te zijn van een kleine entree, een halletje, waar een sokkel met monitor als voorbode voor de rest van de

42 Interview auteur met Annet Dekker en Ward Ten Voorde op 10 december 2009.

installatie neergezet kan worden. Indien dit er niet is, volstaat een muurtje of een van doeken vervaardigd halletje van zo'n 1 x 1 meter.

uitgang: mogelijk, maar niet noodzakelijk

muur: moet idealiter verduisterd worden, met zwarte verf of doeken. Lichte muren behoren tot de mogelijkheden, maar zijn een compromis. Verder dienen de ramen afgeplakt worden. Lichtstralen uit andere bronnen dan de lampen mag absoluut niet binnenvallen in het werk. Dit zou een ernstige verstoring van het werk betekenen. Leklicht, dat de ruimte minder donker maakt is minder erg, zolang er geen lichtbundels uit andere bronnen binnen vallen in het werk.

vloer: dient donker (zwart of donkergrijs), mat en vlak te zijn. Linoleum of laagpolige vloerbedekking.

Geluid: De installatie is stil, er is geen geluid. De kunstenaar heeft in het verleden geen specifieke eisen aan het omgevingsgeluid gesteld, maar wilde wel dat het geluid beperkt bleef daar stilte en concentratie belangrijk zijn voor *black and white*....⁴³

Overigen: In 2001 is een monitor in de hal buiten de ruimte tentoongesteld. Wanneer er geen hal was, moest er volgens correspondentie tussen Annet Dekker en Joke Ballintijn een gebouwd worden met een zwart doek. Dit doet vermoeden dat dit misschien in 2002 en waarschijnlijk in 2006 ook gebeurd is. ⁴⁴

6. Installatieinstructies

6.1 Originele Installatieinstructies beschikbaar

Amsterdam 2001:

- Nan Hoover rept in een fax aan Annet Dekker over tekeningen van haar installaties. Deze zijn echter niet aangetroffen in het archief van NIMk.⁴⁵
- Een geschreven overzicht bevatte eveneens de volgende informatie die vermoedelijk gaat over *black and white*...: 'Interactive Columns in black; small lamps going down. White lights. Black and White... First go in→only light'. Verder bevat het papier een schets van een sokkel zoals deze voor *black and white*... vervaardigd zijn. ⁴⁶
- "Montage: interactieve installatie met 3 monitoren in speciale boxen (max. hoogte van spaanplaat, monitoren boven ooghoogte) en 6 bewakingscamera's. Per monitor 2 camera's afgewisseld beeld, switch tussen de camera's zodat je steeds andere beelden ziet. Camera's: Janssen Haarlemmerstraat"⁴⁷

Munchen 2002:

- Onbekend

Bucharest 2006:

⁴³ Interview auteur met Annet Dekker en Ward Ten Voorde op 10 december 2009.

⁴⁴ Mail van Annet Dekker aan Joke Ballintijn van 3 december 2008.

⁴⁵ De mail bevindt zich in de archiefmap "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001" in het archief van NIMk.

⁴⁶ Deze schematische opsomming is afkomstig uit de map "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001" in het archief van NIMk. Het is niet bekend wie deze tekst heeft geschreven.

⁴⁷ Deze informatie is afkomstig uit het archief van NIMk uit de map "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001" met de datum 27/06/01. Het is vermoedelijk opgesteld door Annet Dekker.

- “Should be in a dark room, with dark floor, security camera's hanging on different places filming the visitor, 5 monitors standing on pedestals, space is about 8 x 8 meters. More specifications will follow. 5 high pedestals with an opening in it for the monitors. Black carpet and black walls.”⁴⁸

6.2 Installatie instructies en uitleg op basis van interview met AD en WV en de uit het archief afkomstige informatie

Preparatie Ruimte:

- De minimale vloeroppervlakte is 5,8 bij 7,3 m de hoogte minimaal 2,25 m
- Er moet een duidelijke entree zijn. In 2001 was er een halletje in de ruimte waarin een sokkel met monitor geplaatst was. Indien de ruimte niet voorzien is van een halletje, moet deze met doeken gemaakt worden. Idealiter is het een afgesloten ruimte.
- De tentoonstellingsruimte dient verduisterd te zijn, de vloeren en de muren moeten donker zijn (zie voor meer informatie 'specificatie ruimte'). Bij voorkeur mag er nauwelijks lek- of omgevingslicht zijn, hetzelfde geldt voor omgevingsgeluid. In geen geval mogen er lichtstralen binnenvallen in het werk die afkomstig zijn uit bronnen anders dan de door Nan Hoover geselecteerde apparatuur.

Positionering apparatuur:

De positionering van de apparatuur werd, aangezien het werk site-specific was, bepaald op basis van de ruimte. Het is daarom niet mogelijk voorgaande situaties exact te reconstrueren. Enkele eigenschappen waaraan de installatie moet voldoen zijn wel exact aan te wijzen.

- De noodzakelijke apparatuur aantallen zijn onbekend en liggen niet vast. De switcher, nodig om de monitoren en de live feed uit de beveiligingscamera's aan elkaar te verbinden, bevat 5 in- en uitgangen. Wellicht is daarom van origine uitgegaan van 5 monitoren en 5 beveiligingscamera's.
- AD en WV benoemen dat de monitoren, camera's en lampen in sets van drie geïnstalleerd werden.
- De monitoren stonden in de sokkels, waardoor alleen maar het beeldscherm te zien zou zijn.
- Afwisselend aan de linker en rechterkant stonden een camera en een lamp naast elkaar op dezelfde hoogte, namelijk enkelhoogte of in kikkorsperspectief (de juiste hoogte is nooit exact vastgesteld).
- 1 monitor en sokkel moeten in het halletje voor de ruimte geplaatst te zijn. Daar wordt geen camera of lamp bij geplaatst. Deze kunnen in de grote tentoonstellingsruimte geplaatst zijn.
- De lampen en camera's werden, anders dan de monitoren, niet weggewerkt in een kastje, echter, om ze op de gewenste hoogte te kunnen plaatsen was het noodzakelijk om de lampen en camera's op verhogingen te plaatsen. Voor de camera's zijn voor dit doeleinde in 2008 kleine statieven aangeschaft. Hoewel na de dood van Nan Hoover aangekocht, krijgen deze de voorkeur boven de ondersteuning die in 2006 werd gebruikt, een plankje dat op de juiste hoogte werd gemonteerd. Het bleek daarmee voor de kunstenaar moeilijk om de camera naar wens te positioneren en verstellen. De lampen kunnen of aan hun beugels gemonteerd worden op de juiste hoogte, of op een zwart plankje geplaatst worden.
- De apparatuur dient zich langs de muren, of indien er geen muren zijn, langs de randen van de

⁴⁸ De opsomming komt uit de apparatuurlijst Boekarest uit de map “Roemenie” in het archief van NIMk. Vermoedelijk een omschrijving van Annet Dekker of Nan Hoover.

bepaalde ruimte, te bevinden.

- Uitsluitend de camera's en de lampen mogen zichtbaar in de ruimte zijn, de kabels en de switcher dienen helemaal weggewerkt te worden, aangezien zij storende factors kunnen zijn voor het lichtspel dat op de grond plaats vindt.
- Het verfijnen van de camera- en lamprichtingen werd door de kunstenaar gedaan op het laatste moment. De lichtbundels moesten over de grond schijnen. De lampen mogen niet recht in het beeld van de camera's schijnen. Ook de camera's werden op de grond gericht, zodat lichtbundels en de voeten en onderbenen van de bezoekers geregistreerd worden. De camera's dienen verder geplaatst worden zodat er geen spiegeling of directe herkenning ontstaat bij de bezoeker.
- De kabels dienen van hoge kwaliteit te zijn, coax kabels en BNC connectoren, om de hoge beeldkwaliteit te waarborgen.

6.3 Plattegronden beschikbaar

Amsterdam 2001:

- Nee. Plattegrond NIMk met daarin een overzicht van de te gebruiken apparatuur. De gegevens of plaatsing zijn echter niet ingetekend in de ruimte.⁴⁹

Munchen 2002:

- Onbekend, vermoedelijk nee

Bucharest 2006:

- Nee
-

benodigde mensen: technicus (aansluiting kabels etc), timmerman (bouw sokkels)

7. Conservering/Restauratie

7.1 Behandeling van het werk

In het verleden toegepaste methode: nvt

Beschikbaarheid van een conditie rapport: Nee

opslag omstandigheden: nvt

algeheel onderhoud: nvt

onderhoud tijdens opbouw:

onderhoud tijdens opslag: nee

transport: Ja (in het verleden wel)

tentoonstellingsbeleid: nee

distributie: Nee (huidig), Ja (verleden)

⁴⁹ De plattegrond bevindt zich in de map "nan Hoover 25 aug-29 sept 2001". Het is niet duidelijk wie deze plattegrond heeft gemaakt.

verdere opmerkingen: De bij NIMk opgeslagen onderdelen van de installatie werden tot op heden niet exclusief behouden voor *black and white*.... Andere onderdelen werden onder andere gehuurd.

Mening van de kunstenaar met betrekking tot conservering: Onbekend. Nan Hoover heeft nooit uitspraken gedaan over het dit onderwerp met betrekking tot *black and white*.... Haar houding ten opzichte van de restauratie van haar single-channel werk is positief. Tijdens een lezing voor *Dialogue* omschrijft zij het niet erg te vinden als de invloeden van de tand des tijds te zien zijn op oude videobeelden. Ze zei: “ we all get a few wrinkles”. Vervolgens geeft zij echter ook aan dat als restauratie van banden en andere dragers mogelijk is, zij daar gebruik van zou maken.⁵⁰

Verder is het is bekend dat Nan Hoover geen waarde hechtte aan specifieke apparatuur met betrekking tot *black and white*.... Het behoud van de originele apparatuur is daarom irrelevant, zelfs het vervangen van exacte typen of merken is niet belangrijk. De oude apparatuur mag vervangen worden door nieuwe, zolang als de eigenschappen die zij essentieel acht voor de output van de installatie in stand gehouden blijven. Dit zijn de eigenschappen die omschreven zijn in de apparatuur specificaties hierboven.

Het is niet duidelijk wat de kunstenaars zou vinden van een her-installatie van *black and white*... in haar afwezigheid, waarbij bepaalde aspecten geïnterpreteerd zouden moeten worden. Annet Dekker denkt dat de integriteit van het werk in stand kan worden gehouden, door middel van doortastend onderzoek naar de essentiële eigenschappen van het werk, deze in kaart te brengen en te reproduceren en interpreteren om ze aan te kunnen passen aan de nieuwe ruimtelijke situatie. Zij stelt voor plattegronden te maken waarin de positionering van de lichtbundels wordt gereconstrueerd. Op basis daarvan kunnen deze richtingen van de lichten geïnterpreteerd en aangepast worden aan de nieuwe ruimte. Ward ten Voorde staat er negatiever tegenover.⁵¹

7.2 Adviezen & Prioriteiten

1. In de nabije toekomst zal NIMk een testopstelling van *black and white*... maken. Bij de opbouw van de installatie zal de nadruk op de volgende punten liggen:

- Het werk zal voor het eerst sinds het overlijden van de kunstenaar opgebouwd worden. Op basis van de beschikbare informatie over voorgaande, zal de installatie opgebouwd worden. Zo zal getest worden hoe de componenten geïnstalleerd kunnen worden met behoud van de ‘look and feel’ en het concept van de installatie. Omdat hierover weinig is vastgelegd door de kunstenaar moeten bepaalde aspecten geïnterpreteerd worden. De voorgaande tentoonstellingen zullen hiervoor als referentiekader dienen, met name de tentoonstelling uit 2001.
- De bij NIMk opgeslagen apparatuur zal getest worden. De eigenschappen van deze onderdelen zullen bestudeerd worden. Er zal met name aandacht besteed worden aan de kenmerken die als belangrijk

⁵⁰In *dialogue with Nan Hoover >50% beeld 28-08-2001/Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor mediakunst, code: foo.2001-0005-06

⁵¹ Annet Dekker en Ward ten Voorde in een interview met de auteur op 10 december 2009.

voor de output van het werk worden geacht. Deze kenmerken zullen verder beschreven worden in het registratieformulier.

- Ook de monitoren en sokkels zullen geïnstalleerd worden. De monitoren zullen conform het concept van 2001 ingebouwd worden in de sokkels.
- Een belangrijk aspect van de proefinstallatie zal een verdieping in de minder tastbare eigenschappen van de installatie zijn. De lampen, hun lichtbundels en installatiewijze, zullen nader onderzocht worden. De lichtbundels spelen een prominente rol in de installatie en de beschikbare informatie zal ingezet en getest worden om te bepalen hoe de lichtinval zou moeten zijn. Deze gegevens zullen gedocumenteerd worden. Ulrike Baumgarts tekst *Light as an artist's medium: Documentation Strategies, capturing the 'immaterial' intentions of the artist* zal hiervoor als handleiding dienen.⁵²
- Voor de camera's en de opnamerichtingen geldt een gelijksoortig plan van aanpak. Er zal getest worden wat voor lenzen in het verleden gebruikt zijn. Het beeldmateriaal van de output van de lenzen zal vergeleken worden met de eigenschappen van de twee soorten lenzen die opgeslagen zijn bij NIMk; de wide angle en tele lenzen.
- Deze proefinstallatie (de opbouw en het werk in geïnstalleerde vorm) zal vastgelegd worden op basis van de online cursus *Video documentation of installations*, die onder andere is samengesteld door Gaby Wijers.⁵³

Naar aanleiding van de proefopstelling zullen wij onder andere een handleiding en plattegrond opstellen, waarin niet alleen de apparatuur en andere onderdelen, maar ook de lichtbundels en camerarichtingen worden geregistreerd, evenals een uitgebreider apparatuuroverzicht. Naar verwachting biedt de proefopstelling de mogelijkheid de informatie in het registratieformulier te testen in de praktijk en zal er wellicht nieuwe informatie aan het licht komen.

2. NIMk overweegt in de toekomst de switcher van Erik Beemster aan te schaffen. Het is bekend dat deze specifiek gemaakt is voor *black and white*... en tweemaal deel heeft uitgemaakt van de installatie, namelijk in 2001 en 2006. In 2008 heeft Beemster aangegeven dat de kosten voor de switcher of een replica rond de 1250,- ex btw zullen liggen.

3. Wellicht kan het archief van Nan Hoover, dat tot voor kort werd uitgezocht, geraadpleegd worden om te kijken of daar eventueel nog informatie gevonden kan worden over *black and white*....

52 Baumgart, U., *Light as an artist's medium: Documentation Strategies, capturing the 'immaterial' intentions of the artist*, 2007. www.insideinstallations.org

53 Wijers, G. en S. Kallinen, *Video documentation of installations*, 2007. www.insideinstallations.org

Installatiefoto's

Afbeelding 1

black and white...

Dany Keller Gallery, 2002

Photo's by Anon.

Installationview, monitors,
pedestals, lights and camera's

source: www.nan-hoover.com

Afbeelding 2

black and white...

Dany Keller Gallery, 2002

Photo's by Anon.

Installationview, monitors,
pedestals, lights and camera's

source: www.nan-hoover.com

Afbeelding 3

black and white...

Dany Keller Gallery, 2002

Installation view monitor image

Photo's by Anon.

Source: www.nan-hoover.com

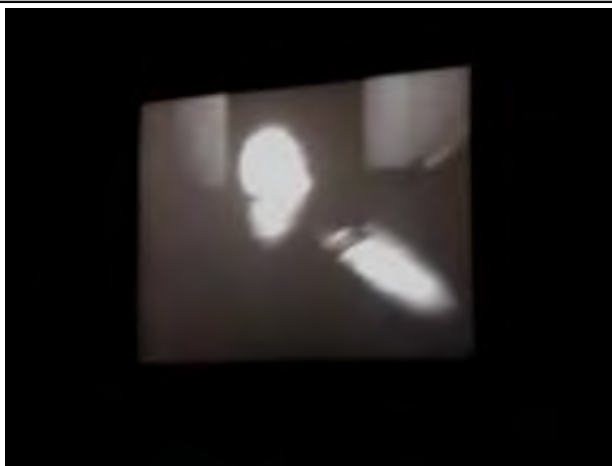
Afbeelding 4

black and white...

MNAC Bucharest, 2006

photo's by Nan Hoover

installationview, monitors,
pedestals, lights and cameras

Afbeelding 5

black and white...

MNAC Bucharest, 2006

photo's by Nan Hoover

installationview, monitor images

Afbeelding 6

black and white...

MNAC Bucharest, 2006

photo's by Nan Hoover

installationview, monitor images

Afbeelding 7

black and white...

MNAC Bucharest, 2006

photo's by Nan Hoover

installationview, monitor images

Afbeelding 8

black and white...

MNAC Bucharest, 2006

photo's by Nan Hoover

installationview, monitor images

Apparatuur

Camera 1

Camera 1

Camera 1

Camera 2

Camera 2

Camera 2

Camera 3

Camera 3

Camera 3

Camera 4

Camera 4

Camera 4

Lens 1

Lens 2

Lens 2

Lens 2

Lens 3 (links) & Lens 4 (rechts)

Lens 3 (links) & Lens 4 (rechts)

Lens 3 (links) & Lens 4 (rechts)

Lens 5

Lens 5

Lens 5

lampen

lampen

Bronnen

Boeken en artikelen

- Anon., "Onderzoek naar licht, schaduw en tijd", *de Volkskrant*, 28-08-01, p.10
- Anon., "Nan Hoover", *Filmkrant*, September 2001, p.4
- Anon., "Video-installaties van nan Hoover", *Graficus*, 02-08-2001, p.26
- Baumgart, U., *Light as an artist's medium: Documentation Strategies, capturing the 'immaterial' intentions of the artist*, 2007. www.insideinstallations.org
- Bolten, Joost, "Handeling en Verbeeldingskracht: De dialoog van Nan Hoover", in *Jaarboek voor esthetica*, F. van Peperstraten (ed), Tilburg, 2002
- Dekker, A. (ed.), *Dutch installation Art*, 2006, tent.cat. National Museum of contemporary Art (MNAC), Bucharest
- Hoover, N., 'Nan Hoover', in *Het lumineuze beeld/the luminous image*, 1984, tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam
- Krystof, D., Nan Hoover, Heilbronn, Kunstverein Heilbronn, 1996
- Laurenson, Pip, *Authenticity, change and loss in the conservation of time-based media installations*, 2006. www.tate.co.uk
- Laurenson, Pip, *Developing strategies for the conservation of installations incorporating time-based media: Gary Hill's Between cinema and a hard place*, 2004. www.tate.co.uk
- Mignot, D., 'Interview with Nan Hoover', in: *Nan Hoover*, Amsterdam, 1979, tent. Cat. Stedelijk Museum, Amsterdam
- Peree, Rob, *Dialogue: About Nan Hoover*, Keulen, Salon Verlag Cologne, 2001
- Smallenburg, S., "Nan Hoover schildert met licht op videoband", *NRC Handelsblad*, 13-09-2001, p.10
- Wijers, G. en S. Kallinen, *Video documentation of installations*, 2007. www.insideinstallations.org

Videoregistraties en beeldmateriaal op diverse dragers

- *Installations 95 06*, no. 20: "Black and white...-Nan Hoover (2001), 1.36"min, 2007
- *Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor Mediakunst, code: foo.2001-0005-06
- Hoover, Nan, *Black and White...(photographic documentation)*, 2006, Mediatheek Nederlands instituut voor Mediakunst, code: documentatie 2372
- *In dialogue with Nan Hoover >50% beeld 28-08-2001/Dialogue, works by nan Hoover opening 24-08-2001*, Kluis Nederlands Instituut voor mediakunst, code: foo.2001-0005-06

Websites en Online bronnen

- *Black and White... (registratie installations 1975-2006)*, 1'36" min, 2001, <http://catalogue.nimk.nl>
- *Dialogue. Works by Nan Hoover (registration)*, 5'01" min, 2001, <http://catalogue.nimk.nl>
- *Interview met Nan Hoover door Willem van Weelden (NIMk, grand opening)*, 22'45" min, 1997, <http://catalogue.nimk.nl>.
- *Programma2 Nan Hoover*, 30'44 min, 1977, <http://catalogue.nimk.nl>
- www.packed.be
- www.nan-hoover.com
- www.nimk.nl

NIMk Archief

- Archiefmap "Nan Hoover 25 aug-29 sept 2001".
- Archiefmap "Roemenie"

Interviews

- Interview met Annet Dekker en Ward ten Voorde en de auteur op 10 december 2009
- Interview met Joke Ballintijn en de auteur op 6 oktober 2009

Email Contact

- Joke Ballintijn met de Auteur op 6 oktober 2009. In deze emails was het emailcontact gebundeld dat plaats had gevonden tussen Joke, Ward ten Voorde, Erik Beemster en Loes Venker dat plaats had gevonden tussen 3 december 2008 en 20 januari 2009.
- Dany Keller met de auteur op 20 oktober 2009.